

برنامه درسی برای افزایش مهارت های اجتماعی در دانش آموزان با کم توانی ذهنی

محسن رحیمی یان^{1*}، ساسان بنی بوگری^۲، محمد گنج خانی^۳

چکیده

دانش آموزان با کم توانی ذهنی، به دلیل شکست هایی که در محیط زندگی از جمله خانه و مدرسه با آن مواجه می باشند، در مهارت های اجتماعی و رفتار های سازشی مشکلات متعددی را دارا می باشند؛ رویکرد هایی مثل رویکرد تحولی، رفتاری، کارکردی و... به بررسی اجزای مهارت های اجتماعی مثل رفتارهای سازشی، رفتار خود یاری می پردازند. این پژوهش از نوع مطالعه کتاب خانه ای است که سعی شد از منبع های به روزتری برای این پژوهش استفاده شود. هدف از این پژوهش این هست که یک برنامه ی درسی با کارایی بیشتر برای دانش آموزان با کم توانی ذهنی طراحی شود که بتواند هدف اصلی آموزش به کودکان کم توان ذهنی یعنی مهارت اجتماعی که این دانش آموزان بتوانند در بزرگسالی به خوبی از عهده ی کارها و وظایف خود برآیند. نتیجه ی این پژوهش این بود که توانستیم یافته های معتبری در رابطه با مهارت های اجتماعی و انطباقی جمع آوری کنیم و راهکار هایی پیدا کنیم تا بتوانیم برای دانش آموزان با کم توانی ذهنی برنامه درسی مفید تری را طراحی کنیم.

1. دانشجوی کارشناسی

2. دانشجوی کارشناسی

3. دانشجوی کارشناسی

کلید واژه: مهارت های اجتماعی، مهارت های انطباقی، برنامه درسی

مقدمه

در طول چند دهه ی اخیر رویکرد برنامه درسی دانش آموزان کم توان ذهنی به طور قابل ملاحظه ای متحول شده است. در واقع از اواخر قرن نوزدهم که نخستین مدارس و مراکز ویژه تاسیس شد تا سال 1950، برنامه های این مدارس و مراکز بر مراقبت از کودکان کم توان ذهنی متمرکز بوده است (وست و وود، 2008). به تدریج از سال 1950 دوره جدیدی در آموزش دانش آموزان کم توان ذهنی آغاز شد که تا اواخر دهه 1960 در مدارس ویژه ادامه داشت. این دوره را رویکرد تحولی نامیده اند (برادر و همکاران 2004). بنابراین اولین تلاش برای آموزش این کودکان آموزش مبتنی بر سطح تحول دانش آموزان بدون در نظر گرفتن سن تقویمی شان بوده است. به عبارتی طراحی برنامه درسی فقط براساس سن ذهنی دانش آموزان، بدون در نظر گرفتن سن تقویمی شان صورت می گرفته است (دیموندو ارلوو، 2001). عقب ماندگی ذهنی از جنبه های مختلف روانشناختی و آموزشی تعریف و تبیین پذیر است. نهاد ها و موسسات علمی زیادی درباره این اختلال مطالعه کرده اند که معتبرترین آنها انجمن کم توان ذهنی آمریکا (1389) است. بررسی سیر تحولی تعاریف و تشخیص اختلال کم توان ذهنی در ویرایش های مختلف این انجمن نشان دهنده ی این است که به تدریج قابلیت اجتماعی و مهارت های اجتماعی جایشان را در تعریف و تشخیص باز کردند. و در ویرایش های نهم و دهم، بعد اجتماعی، به عنوان یک ملاک تشخیصی به حساب آمده است. براساس دهمین ویرایش انجمن، عقب ماندگی ذهنی ناتوانی است با محدودیت های معنادار در کارکرد های هوشی و رفتار سازشی؛ به گونه ای که رفتار سازشی به صورت مهارت های سازشی مفهومی، اجتماعی و عملی بیان می شود و قبل از سن 18 سالگی شروع میشود (حسین زاده، 1390 الف). بنابراین، با توجه به نفوذ قابلیت اجتماعی و مهارت های اجتماعی در تعریف و تشخیص اختلال کم توان ذهنی، پژوهش های متعددی در این ارتباط در کشور های مختلف انجام شده است که همه ی آنها نشان دهنده ی مشکلات دانش آموزان عقب مانده ی ذهنی در مهارت های اجتماعی است و لزوم آموزش این مهارت ها در برنامه های آموزشی و درسی م مختلف بوده است (ماتسون و ویلکینز، 2009).